
ZASADY SŁUŻENIA NA PIASKU

WG M. RUMINA

Użyte oznaczenia:

$\mathcal{X}$ – celebrans

$\mathcal{D}$ – diakon

$\mathcal{S}$ – subdiakon

$\mathcal{C}$ – ceremoniarze

$\mathcal{A}$ – akolici

$\mathcal{T}$ – turyferarz

† – krzyż procesyjny

☞ – ombrelino

1 SPOSOBY SŁUŻENIA NA PIASKU

1.1 RODZAJE MSZY Św.

- **recytowana** – z jednym lub dwoma ministrantami
- **recytowana świąteczna** (także kolędowa) – z jednym lub dwoma, w niedziele i święta poza wielkim postem, klęczy się na niej i stoi jak na mszy śpiewanej
- **śpiewana *na dwóch*** – msza śpiewana bez $\mathcal{C}$ i $\mathcal{T}$
- **śpiewana z okadzeniem** – standardowa msza niedzielna z $\mathcal{C}$ i $\mathcal{T}$
- **śpiewana *bardziej uroczysta*** – bardziej uroczysta msza świąteczna (np. Wigilia Zesłania Ducha Św.), z lucenarium, obrusem komuniyjnym, okadzeniem i ew. dodatkowymi obrzędami
- **soleanna** – z asystą $\mathcal{D}$ i $\mathcal{S}$, lucenarium

Przy zastosowaniu bardziej uroczystych form liturgicznych – jeśli jest duża ilość ministrantów – wyznacza się drugiego ceremoniarza, który

- prowadzi procesję wejścia i inne procesje, które także ustawia przed wyruszeniem. Dbą o dobre tempo
- wprowadza duchownych i ministrantów do chóru
- w razie potrzeby zajmuje miejsce przy $\mathcal{C}1$, aby wspólnie asystować $\mathcal{X}$.
- kontroluje na bieżąco, czy czegoś nie brakuje, czy nie powinien czegoś donieść itp.
- wprowadza lucenarium i procesję „dwójkami” do przyjmowania Komunii Św.

2 ASPERSJA

Potrzebne: kociołek z wodą, kropidło, książka z modlitwami, ornat i manipularz na sedilii. $\mathcal{X}$ ubrany w kapę w kolorze dnia.

Zasady ogólne:

- na wejście nie niesie się kadzielnicy
- na początku aspersji klękają tylko $\mathcal{X}$ i $\mathcal{C}$
- ministrantów kropi się sprzed stopni ołtarza jednym bądź dwoma rzutami
- $\mathcal{AA}$ odbierają od ceremoniarza użyte już przedmioty
- $\mathcal{AA}$ asystują $\mathcal{X}$ podczas przebierania się w ornat

Krok po kroku:

- Procesja wchodzi do prezbiterium w zwykłej kolejności. $\mathcal{T}$ nie niesie kadzielnicy. $\mathcal{AA}$ stawiają świece na kredencji.
- $\mathcal{X}$ poza mszami solennymi asystuje sam $\mathcal{C}$.
- W prezbiterium $\mathcal{C}$ odbiera od $\mathcal{X}$ biret, odnosi go na sedillę.
- Kiedy $\mathcal{X}$ dotrze do ołtarza, przyklęka razem z $\mathcal{C}$.
- $\mathcal{X}$ klęka na dwa kolana na pierwszym stopniu ołtarza, a $\mathcal{C}$ na podłodze z jego prawej strony. Pozostali ministranci nie klękają, lecz stoją.
- $\mathcal{C}$ z zachowaniem pocałunków podaje $\mathcal{X}$ kropidło.
- $\mathcal{X}$ intonuje *Asperges me* lub *Vidi aquam*. Jednocześnie kropi stopnie ołtarza wodą święconą.
- $\mathcal{X}$ kreśli kropidłem na swoim czole znak krzyża, potem podaje kropidło do przeżegnania się $\mathcal{D}$ i $\mathcal{S}$, jeśli ich nie ma - $\mathcal{C}$. Potem wstają. $\mathcal{C}$ podnosi kociołek z wodą.
- $\mathcal{X}$ stojąc przed stopniami ołtarza kropi jednym rzutem najpierw $\mathcal{AA}$, potem jednym rzutem ministrantów w chórze.
- $\mathcal{X}$ i $\mathcal{C}$ przyklękają przed ołtarzem, po czym idą przez kościół kropiąc lud wodą święconą. Zaczynają od strony epistoły. $\mathcal{C}$ podaje $\mathcal{X}$ wodę z kociołka i lekko podtrzymuje kapę, żeby $\mathcal{X}$ mógł swobodnie kropić.
- Podczas wersetu *Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto* $\mathcal{X}$ zwraca się w kierunku ołtarza i wspólnie z $\mathcal{C}$ wykonują głęboki ukłon.
- Na *Sicut erat in principio...* idą kropić dalej. Kiedy zmieniają kierunek i wracają w kierunku ołtarza, przyklękają pośrodku.
- Po *Gloria Patri* $\mathcal{AA}$ przechodzą ze swojego miejsca przy kredencji na miejsca przy sedilii. $\mathcal{T}$ podsyca ogień i przygotowuje się do wejścia z nim do prezbiterium.
- Kiedy $\mathcal{X}$ i $\mathcal{C}$ wróca do prezbiterium, $\mathcal{A}$ stojący bliżej ołtarza odbiera od $\mathcal{C}$ kociołek i kropidło i odnosi je na kredencję.
- $\mathcal{C}$ podaje $\mathcal{X}$ książkę z modlitwami i wskazuje mu właściwe modlitwy.
- Po odśpiewaniu modlitw $\mathcal{C}$ odbiera książkę.
- $\mathcal{X}$ i $\mathcal{C}$ przyklękają i udają się do sedilii.
- $\mathcal{A}$ bliżej ołtarza odbiera od ceremoniarza książkę i zanoszą ją na kredencję.
- $\mathcal{A}$ stojący bliżej nawy ściąga z $\mathcal{X}$ kapę i trzyma ją jak parawan, zasłaniając zmieniającego szaty $\mathcal{X}$.
- $\mathcal{C}$ podaje $\mathcal{X}$ manipularz, pomaga mu ubrać ornat i daje znak $\mathcal{A}$ trzymającemu kapę, że ten może już odejść.
- $\mathcal{X}$ z $\mathcal{C}$ udają się do ołtarza i rozpoczynają Mszę od modlitw u stopni ołtarza.

3 WYSTAWIENIE NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU

Potrzebne: kapa, monstrancja, welon naramienny

Zasady ogólne:

- Ministranci posługujący nie klękają podczas wystawienia na stopniu ołtarza, ale na podłodze!
- Podczas wystawienia na ołtarzu nie powinny stać tablice ołtarzowe, relikwie, kielich, mszał
- Jeśli jest piąty ministrant, który słucha Mszy w chórze, asystuje on $\mathcal{X}$ razem z $\mathcal{C}$ podczas wystawienia. Przynosi on kapę do przebrania $\mathcal{X}$, a także podtrzymuje brzegi kapy podczas błogosławieństwa.
- Jeśli nie ma piątego ministranta, kapę do przebrania przynosi $\mathcal{T}$, a podczas błogosławieństwa brzeg kapy podtrzymuje $\mathcal{A}$.
- $\mathcal{AA}$ w odpowiednich momentach podają $\mathcal{C}$, a także odbierają od niego: książki z modlitwami, welon naramienny, inne potrzebne rzeczy.
- Podczas wystawienia nie błogosławi się kadzidła, nie całuje się dłoni $\mathcal{X}$, nie oddaje się nikomu rewerencji (pokłonów). W chórze nie siadamy, lecz pozostajemy w pozycji klęczącej.

Krok po kroku:

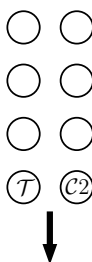
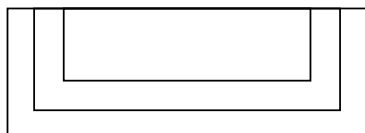
- Przed Mszą wyznacza się ministranta z chóru do pełnienia funkcji asystenta przy wystawieniu. Jeśli jest tylko 4 ministrantów, kapę $\mathcal{X}$ przynosi $\mathcal{T}$, a podczas błogosławieństwa brzegi kapy podtrzymuje $\mathcal{A}$.
- Asystent (jeśli go nie ma, to $\mathcal{T}$) – podczas modlitwy *Postcommunio* udaje się do bocznego ołtarza po kapę.
- Po odśpiewaniu *Benedicamus Domino* $\mathcal{X}$ z $\mathcal{C}$ klęka przed ołtarzem i udaje się do sedilli.
- Asystent (lub $\mathcal{T}$) trzyma kapę jak parawan przy sedilli, w tym czasie $\mathcal{C}$ pomaga $\mathcal{X}$ zdjąć ornat i manipularz. Na znak $\mathcal{C}$ asystent zakłada $\mathcal{X}$ kapę.
- $\mathcal{T}$ udaje się po kadzielnicę i przynosi ją.
- W tym czasie $\mathcal{AA}$:
  - kładą tablice ołtarzowe tak, aby nie przeszkadzały w wystawieniu
  - jeśli $\mathcal{X}$ tego nie zrobił, rozkładają korporał z bursy obok tabernakulum
  - ściągają z ołtarza relikwie
  - ściągają z ołtarza mikrofon i umieszczają go na drugim stopniu ołtarza po stronie Ewangelii, bliżej środka, wraz ze statywem
  - umieszczają na ołtarzu monstrancję po stronie Ewangelii, otworem zwróconą w kierunku korporału
  - wracają na swoje miejsca
- Kiedy $\mathcal{AA}$ wypełnili swoje zadania, $\mathcal{C}$ daje znak $\mathcal{X}$.
- $\mathcal{X}$ w asyście $\mathcal{C}$ i asystenta (jeśli jest) udają się do ołtarza i przyklękają. Asystent zajmuje miejsce po stronie Ewangelii, a $\mathcal{C}$ po stronie Epistoły. $\mathcal{X}$ wchodzi po stopniach ołtarza do tabernakulum i dokonuje wystawienia.
- Kiedy $\mathcal{X}$ wszedł na ostatni stopień, $\mathcal{C}$ daje znak wszystkim do ukłęknięcia na dwa kolana. **$\mathcal{C}$ i asystent klękają na podłodze, nie na stopniu ołtarza!**
- Kiedy $\mathcal{X}$ dokona wystawienia i schodzi na dół, klęka na pierwszym stopniu ołtarza. Razem z $\mathcal{C}$ i asystentem wykonują głęboki ukłon przed Sanctissimum.
- Potem wstają, $\mathcal{T}$ podchodzi do $\mathcal{C}$. Następuje zasypanie kadzidła. Asystent podtrzymuje prawy brzeg kapy, $\mathcal{C}$ podaje łódkę. Nie prosi się $\mathcal{X}$ o błogosławieństwo, nie całuje się łyżeczki.
- Po zasypaniu $\mathcal{C}$ oddaje łódkę $\mathcal{T}$ i odbiera od niego trybularz.
- Po ukłęknięciu $\mathcal{C}$ podaje $\mathcal{X}$ trybularz bez pocałunków.
- Po wykonanym głębokim ukłonie okadza się Najświętszy Sakrament. $\mathcal{C}$ i asystent podtrzymują brzegi kapy.
- $\mathcal{C}$ klęcząc oddaje trybularz $\mathcal{T}$, który odchodzi na bok.

- $\mathcal{A}$ podaje klęczącemu $\mathcal{C}$ książkę z modlitwami. $\mathcal{C}$ podaje ją $\mathcal{X}$. Asystent umieszcza mikrofon przed $\mathcal{X}$.
- Brzegi kapy układa się elegancko na drugim stopniu ołtarza, tak żeby zakrywały przestrzeń przed $\mathcal{X}$ – Nie powinny niechlujnie zwisać po bokach!
- W razie potrzeby $\mathcal{C}$ i asystent pomagają $\mathcal{X}$ z książką i modlitwami.
- Po skończonych modlitwach, kiedy intonuje się *Tantum ergo*, na słowa *Veneremur cernui* (*Upadajmy wszyscy wraz*) wszyscy skłaniają się nisko.
- Potem $\mathcal{T}$ zbliża się do $\mathcal{C}$ i następują drugie zaszypanie i okadzenie Sanctissimum.
- Po okadzeniu $\mathcal{A}$ podaje $\mathcal{C}$ welon naramienny.
- $\mathcal{X}$ sam wstaje i śpiewa orację przed błogosławieństwem. (Jeśli potrzeba, podaje się mu tekst)
- Po oracjach $\mathcal{X}$ klęka. $\mathcal{C}$ podaje mu welon naramienny.
- $\mathcal{X}$, $\mathcal{C}$ i asystent (lub $\mathcal{A}$) wstępują na stopnie ołtarza. Podczas błogosławieństwa Sanctissimum $\mathcal{C}$ i asystent klęcząc na najwyższym stopniu ołtarza podtrzymują brzegi kapy. Po błogosławieństwie przyklękają na najwyższym stopniu razem z $\mathcal{X}$.
- $\mathcal{A}$ dzwoni dzwonkiem podczas błogosławieństwa.
- Po przyklęgnięciu na najwyższym stopniu $\mathcal{X}$ ponownie klęka na pierwszym stopniu ołtarza, a $\mathcal{C}$ i asystent klękają na podłodze. Wykonują głęboki ukłon.
- $\mathcal{C}$ odbiera welon od $\mathcal{X}$. $\mathcal{A}$ podchodzi do $\mathcal{C}$, odbiera od niego welon, składa go i kładzie na kredencji.
- Jeśli odmawia się *Divinae Laudationes* (*Niech będzie Bóg uwielbiony...*), $\mathcal{C}$ podaje tekst $\mathcal{X}$.
- $\mathcal{X}$ ponownie wstępuje sam na najwyższy stopień i dokonuje schowania Najświętszego Sakramentu.
- $\mathcal{A}$ dzwoni dzwonkiem na zamknięcie tabernakulum i wtedy $\mathcal{C}$ daje wszystkim znak do powstania.
- Wyjście z prezbiterium jak zawsze po każdej Mszy Świętej.

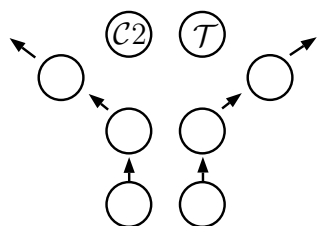
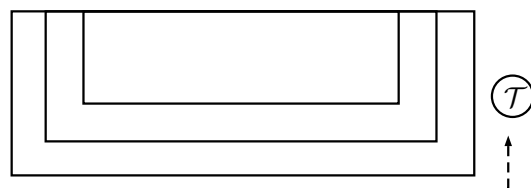
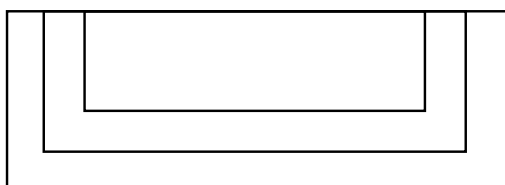
4 LUCENARIUM

Potrzebne: 6(4) ministrantów siedzących w chórze, $\mathcal{C}2$ lub $\mathcal{T}$ (gdy nie
ma $\mathcal{C}2$ $\mathcal{T}$ prowadzi i daje znaki), 6(4) pochodni wystawionych koło
bazy $\mathcal{T}$

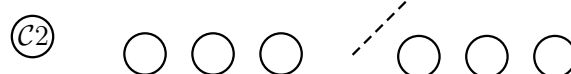
- Po okadzeniu ludu $\mathcal{T}$ zatrzymuje się n przy stopniu prezbiterium i zwraca się w kierunku ołtarza. Dołącza do niego $\mathcal{C}2$ i 6 ministrantów wyznaczonych do lucenarium.
- Na znak $\mathcal{C}2$ klękają i wychodzą do bocznej nawy po pochodnie. (Rys. 1)
- Przygotowują pochodnie, mogą zasypać kadzielnicę.
- Na śpiew *Sanctus* bardzo powoli wchodzi do prezbiterium rozchodząc się na boki (Rys.2a)
- Ustawieni odpowiednio przyklękają, po czym klękają na dwa kolana (Rys.2b)
- $\mathcal{T}$ zajmuje miejsce z prawej strony na pierwszym stopniu ołtarza. Klęczą przez cały Kanon.
- Na *Per omnia saecula saeculorum* wstają, wykonują skłon na *Oremus*, a następnie przyklękają i na czele z $\mathcal{T}$ i $\mathcal{C}2$ wychodzą z prezbiterium (Rys. 3a oraz Rys. 3b)

Rys. 1. Wyjście ministrantów podczas ofiarowania

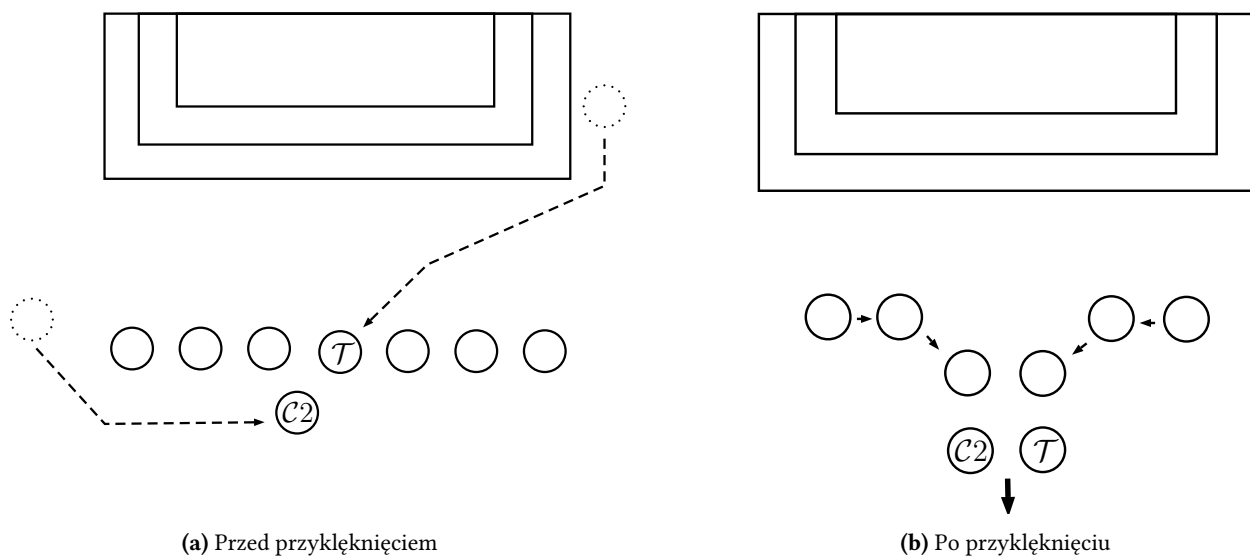

(a) Przed przyklęknięciem

(b) Po przyklęknięciu

Rys. 2. Wejście ministrantów na *Sanctus*

Rys. 3. Wyjście ministrantów po *Per omnia secula seculorum*

Uwaga! Na Mszy Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek ministranci z pochodniami nie wychodzą z prezbiterium, tylko oczekują na procesję.

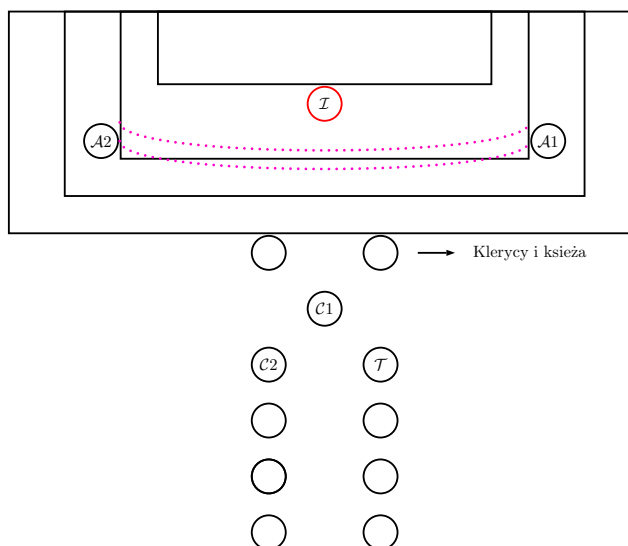
5 KOMUNIA ŚWIĘTA BARDZIEJ UROCZYSTA

5.1 KOMUNIA ŚWIĘTA DWÓJKAMI – BEZ OBRUSU KOMUNIJNEGO

- Ministranci biorący udział w lucenarium wchodzą dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę”. Przed nimi do kolejki wchodzi $\mathcal{AA}$, trzymając w rękach patenę. Za nimi miejsce zajmuje $\mathcal{C}$ razem z $\mathcal{T}$ lub innym ministrantem.
- Na znak $\mathcal{C}$ cała procesja komunijna najpierw przyklęka, a potem klęka na dwa kolana. $\mathcal{AA}$ wchodzi na najwyższy stopień ołtarza i przyjmuje Komunię Świętą jako pierwsi.
- $\mathcal{AA}$ po przyjęciu Komunii Świętej na najwyższym stopniu ołtarza i przyklęknięciu zajmują miejsce przy celebransie z pateną i świeczką sanctusową.
- Każda para tuż przed przyjęciem Komunii Świętej przyklęka na podłodze, razem z parą poprzedzającą, która już Komunię przyjęła.
- Każda para po przyjęciu Komunii Świętej przyklęka, po czym odchodzi na stronę Ewangelii, w kierunku chóru.

5.2 ŚPIEWANA BARDZIEJ UROCZYSTA – Z OBRUSEM KOMUNIJNYM

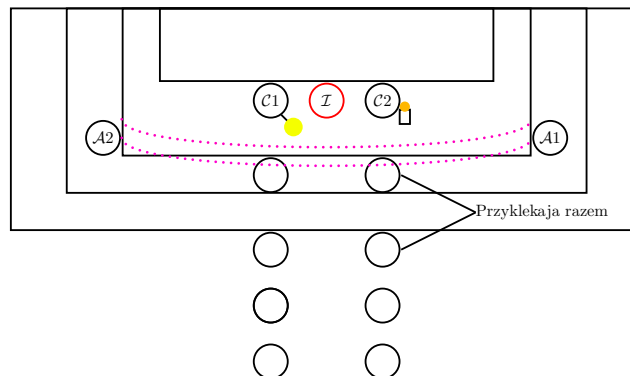
- Podczas śpiewu *Agnus Dei* $\mathcal{A}1$ bierze z kredencji obrus komunijsny, razem z $\mathcal{A}2$ klękają pośrodku, wchodzi na najwyższy stopień ołtarza i klęcząc przodem do siebie trzymają rozłożony obrus (Rys. 4).

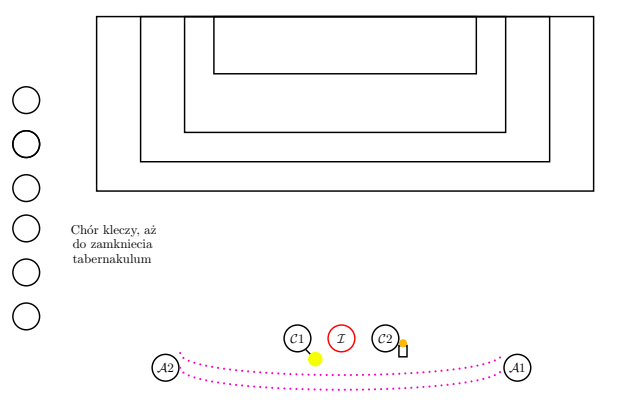
Rys. 4. Procesja do Komunii Św.

- Ministranci biorący udział w lucenarium wchodzą dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę” do Komunii św. Przed nimi do kolejki wchodzi księża, klerycy i $\mathcal{C}$, za nimi reszta ministrantów z chóru. $\mathcal{C}1$ – zależnie od ilości duchownych i ministrantów może stać do komunii sam lub w parze.
- $\mathcal{C}$ podaje patenę pierwszemu duchownemu przyjmującemu Komunię św., albo jeśli nie ma duchownych trzyma ją sam. Po przyjęciu Komunii Św. zajmuje miejsce przy $\mathcal{X}$, gdzie asystuje z pateną.
- $\mathcal{C}2$ lub $\mathcal{T}$ po przyjęciu Komunii św. zajmuje miejsce przy $\mathcal{X}$ ze świeczką sanctusową (Rys. 5).
- $\mathcal{AA}$ trzymający obrus przyjmują Komunię św. razem z $\mathcal{C}1$.
- Każda dwójka przystępująca do Komunii św. przyklęka jednocześnie z poprzedzającą parą, wchodzi na stopnie i klęka na dwa kolana. Po przyjęciu komunii znów przyklęka jednocześnie z parą stojącą za nimi. Ze stopni ołtarza schodzimy w lewo – do chóru.
- Po przyjęciu Komunii Św. przez ministrantów $\mathcal{AA}$ wstają i przechodzą do miejsca udzielania komunii wiernym. Z pateną i świeczką sanctusową asystują $\mathcal{CC}$ (Rys. 6).

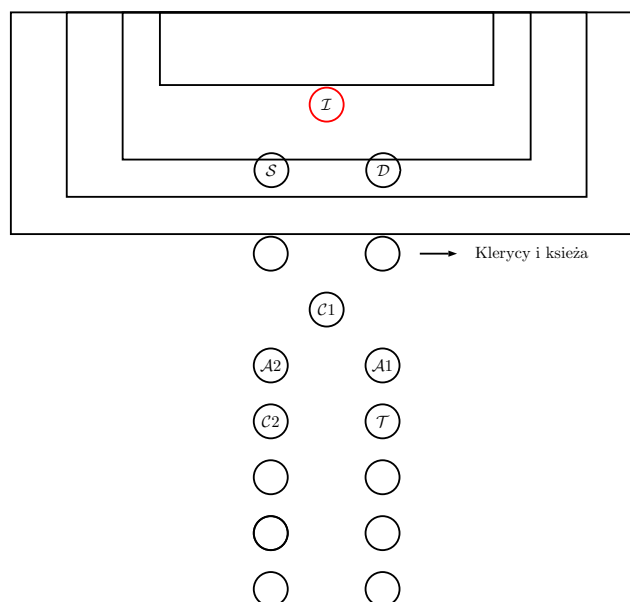
Rys. 5. W trakcie udzielania Komunii Św. ministrantom

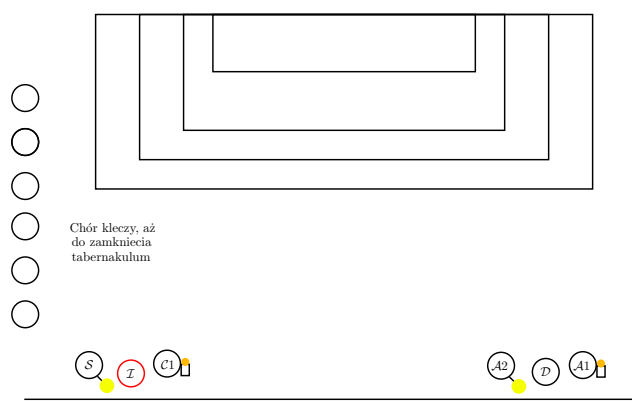
Rys. 6. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi

5.3 MSZA SOLENNA – BEZ OBRUSU KOMUNIJNEGO

- Podczas śpiewu *Agnus Dei* przekazywany jest znak pokoju – $\mathcal{S}$ przekazuje go duchownym w chórze i $\mathcal{C}\mathcal{C}$.
- Ministranci biorący udział w lucernarium wchodzić dwójkami do prezbiterium, tworząc w ten sposób naturalną „kolejkę” do Komunii św. Zostawiają przed sobą miejsce dla duchownych, mających przyjąć Komunię. Za nimi ustawia się reszta ministrantów (Rys. 7)
- Jeśli $\mathcal{D}$ lub inny kapłan rozdaje Komunię św., $\mathcal{C}$ asystuje ze świeczką $\mathcal{X}$, a $\mathcal{A}\mathcal{A}$ z pateną i świeczką asystują $\mathcal{D}$ (Rys. 8).

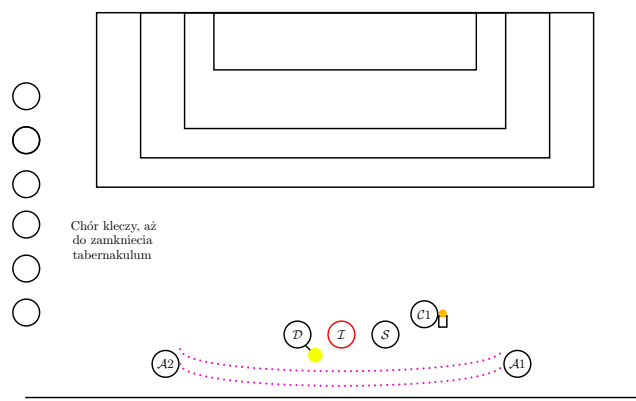
Rys. 7. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon rozdaje)

Rys. 8. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi (diakon rozdaje)

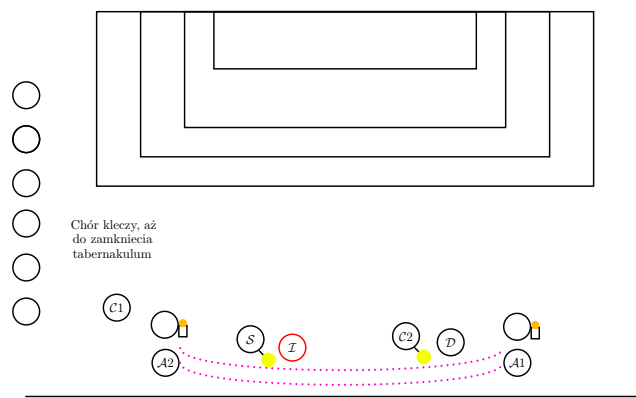
5.4 MSZA SOLENNA – Z OBRUSEM KOMUNIJNYM

- Po ewentualnym. odebraniu znaku pokoju $\mathcal{A}1$ bierze z kredencji obrus komunijny, razem z $\mathcal{A}2$ kłękają pośrodku, wchodzi na najwyższy stopień ołtarza i kłęcząc przodem do siebie trzymają rozłożony obrus.
- Porządek Komunii Św. (patrz obrazki przy mszy śpiewanej z obrusem)
  - $\mathcal{D}$ i $\mathcal{S}$
  - kapłani, klerycy
  - $\mathcal{A}\mathcal{A}$ trzymający obrus i $\mathcal{C}1$
  - $\mathcal{C}2$ i $\mathcal{T}$
  - reszta ministrantów.

Rys. 9. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi ($\mathcal{D}$ nie rozdaje)

- Jeśli $\mathcal{D}$ nie rozdaje komunii, razem z $\mathcal{S}$ asystują $\mathcal{X}$. Podąża za nimi $\mathcal{C}1$ ze świeczką sanctusową (Rys. 9).
- Jeśli $\mathcal{D}$ lub inny kapłan rozdaje komunię przy obruśce (Rys. 10):
  - $\mathcal{X}$ asystuje $\mathcal{S}$ z pateną
  - $\mathcal{D}$ asystuje $\mathcal{C}2$ z pateną
  - dwóch wyznaczonych ministrantów z chóru po przyjęciu Komunii zapala świeczki i przy udzielaniu komunii wiernym, klęczą ze świeczkami po dwóch stronach obruśki.

Rys. 10. W trakcie udzielania Komunii Św. ludowi ($\mathcal{D}$ rozdaje)

6 SZCZEGÓŁY DOTYCZĄCE GŁÓWNIIE MSZY BARDZIEJ UROCZYSTYCH I SOLENNYCH

Na tych mszach często występują dodatkowe elementy, niezbyt często praktykowane, dlatego warto będzie raz na zawsze ustalić odpowiednią wersję ich wykonania, we wszystkich zdarzających się wariantach.

W miarę możliwości do dużych mszy wyznaczamy dwóch ceremoniarzy: $\mathcal{C}1$ zwyczajnie asystuje $\mathcal{X}$ przy ołtarzu, a $\mathcal{C}2$ prowadzi procesje i lucernarium, ustawia dwójki do komunii, a także na bieżąco uzupełnia braki i niedociągnięcia.

Kolejność okadzania (po $\mathcal{X}$)

- w solennej
  - $\mathcal{D}$ okadza
    - * księży w chórze
    - * kleryków w chórze
    - * $\mathcal{S}$
  - $\mathcal{T}$ okadza
    - * $\mathcal{D}$
    - * $\mathcal{C}$
    - * $\mathcal{AA}$
    - * ministrantów
    - * lud
- w śpiewanej $\mathcal{T}$ okadza
  - księży w chórze (każdego osobno)
  - kleryków (w chórze lub służących do Mszy)
  - $\mathcal{C}$ (jeśli nie jest klerykiem)
  - $\mathcal{AA}$
  - ministrantów
  - lud